

Inbreng LTO Nederland tbv begroting LNV

meer informatie: Sander van Diepen (06-14 73 90 18 / svdiepen@lto.nl)

Inleiding

LTO Nederland verwelkomt de plannen om investierend de crisis uit te komen. Waar het kabinet de portemonnee trekt om de economie te ondersteunen en te investeren in het land, hebben boeren en tuinders vaak een andere ervaring. Beleidskeuzes voor de sector zijn vaak kostenverhogend, zonder dat deze terugverdiend kunnen worden in het product. Boeren en tuinders moeten beloond worden voor hun extra inspanningen. De Nederlandse land- en tuinbouw produceert groene, gezonde producten volgens de hoogste standaarden. Boeren en tuinders doen daarvoor vaak grote investeringen, waar waardering en een eerlijke beloning bij horen. Beloning komt tot uiting in een eerlijke prijs. Helaas komt deze vaak onvoldoende tot stand. De hoge kostprijs voor het produceren van duurzame producten betaalt zich vaak niet via het product terug: een melkveehouder krijgt geen cent per kilo melk extra voor de nieuwe stalvloer met lagere stikstofemissie. Investeren heeft voor boeren en tuinders alleen zin als er ruimte is om investeringen terug te verdienen. LTO Nederland vraagt daarom om consistent beleid dat langer standhoudt dan één kabinetsperiode, waarbij er ruimte blijft voor invulling vanuit de ondernemer.

In deze inbreng gaat LTO Nederland nader in op verschillende onderwerpen uit de begroting en doet daarbij drie voorstellen voor investeringen en fiscaliteit:

1. Investeer in verduurzaming in plaats van generieke opkoop van veehouderijen.
2. Financier ook voor de periode na 2022 de uitvoering van de toekomstvisie gewasbescherming als blijk van langjarige commitment.
3. Introduceer een fiscale klimaat- en calamiteitenreserve voor de agrarische sector om inkomensgevolgen van klimaat- en marktverstoringen op te vangen met de winst uit betere tijden.

Coronacrisis en de agrarische sector

De coronacrisis heeft ook de agrarische sector geraakt. We zijn het kabinet erkentelijk voor de steun die geboden is. Onze boeren en tuinders zorgden er echter ook voor dat de coronacrisis geen voedselcrisis werd. De agrarische sector toont zich, zeker na de initiële schok, een stabiele factor in deze economisch onzekere tijd. Één sector willen we eruit lichten. De kalversector ondervindt zeer forse financiële consequenties van coronamaatregelen, waar extra overheidssteun uitblijft. Met de inbreng van 28 oktober 2020 pleitte LTO Nederland nogmaals nadrukkelijk voor steun aan de 'vrije kalverhouders'.

Fiscaal reserveren snel mogelijk maken

LTO Nederland vindt het van groot belang dat het Kabinet een fiscale klimaat- en calamiteitenreserve in de inkomstenbelasting spoedig mogelijk maakt. De motie Geurts (CDA) van 11 juni en eerdere vragen van Bisschop en Stoffer (SGP) in maart van dit jaar vragen hier ook om. Ondernemers in de agrarische sector hebben te maken met steeds meer extreme situaties die leiden tot grote inkomens-schommelingen. Extreme droogte of juist forse wateroverlast, dier- of plantziekten, marktverstoringen, beleidsveranderingen of nu de coronacrisis hebben grote impact. Agrarische ondernemers worden meer dan ondernemers in andere economische sectoren hieraan blootgesteld en kunnen bij calamiteiten niet zomaar even de productie stoppen. De zorg voor planten en dieren moet 24/7 doorgaan. LTO Nederland vindt, zeker ook gezien de huidige economische situatie, noodzakelijk dat agrarische ondernemers in goede tijden uit hun winst een deel kunnen reserveren voor slechtere tijden. Dit dempt de inkomensschommelingen en zorgt voor meer liquiditeit, minder afhankelijkheid van financiers en meer financiële redzaamheid.

- ➔ LTO Nederland heeft een concreet voorstel uitgewerkt en in september dit jaar geleverd aan het Ministerie van LNV. Wij vragen om spoedige uitwerking van het voorstel.
- ➔ Waarom is er niet voor gekozen een dergelijke calamiteitenreserve al per 2021 in te voeren?

Arbeid en automatisering

De afhankelijkheid van arbeid is in diverse sectoren van de land- en vooral tuinbouw wellicht het grootste thema voor de komende jaren. In het licht van de coronacrisis kan omscholing naar groene beroepen een bijdrage leveren aan de werkgelegenheid en de beschikbaarheid van arbeid in de agrarische sector.

- ➔ Voor de langere termijn zijn investeringen in innovatieve en technologische oplossingen nodig voor een nieuwe mechaniseringsslag en meer robotisering binnen de land- en tuinbouw.

Stikstof, landbouwmaatregelen en natuurherstel

Door de stikstofcrisis stond de agrarische sector het afgelopen jaar in het middelpunt van de aandacht. Grote druk wordt vanuit de samenleving uitgeoefend opdat de landbouw stikstofemissies verlaagt. Ook in de landbouw bestaat het besef en de bereidheid om maatregelen te treffen. Tegelijk is in de afgelopen decennia al veel geïnvesteerd om de emissies te verminderen (67% t.o.v. 1990). Ook is de veestapel in de afgelopen decennia afgenomen. Daartegenover is ons dichter bevolkt, is er meer welvaart en wordt meer geconsumeerd. Met elkaar is er een grote druk op de kwaliteit van onze leefomgeving waaronder de natuurgebieden. Om ons land leefbaar en welvend te houden zal iedereen in ons land zich moeten inspannen om die druk te verminderen, ook de druk van stikstofemissies moet verder omlaag.

- ➔ Maak schoon schip, of anders gezegd, creëer in juridisch opzicht een 'level playing field'. Door het onverbindend worden van de PAS verkeren veel ondernemers in onzekerheid en maken zich grote zorgen over de toekomst van hun bedrijf. De emissies van bedrijven die er als sinds jaar en dag zijn maar waarvoor buiten de schuld van de ondernemers zelf geen natuurvergunning is afgegeven moeten volgens LTO alsnog worden vergund. Neem daar verantwoordelijkheid voor.
- ➔ Zorg voor een deugdelijke registratie van emissies.
- ➔ Voorkom lokale en regionale willekeur, en een lappendeken van regels en aanpakken die weinig van doen hebben met 'maatwerk'. Zorg voor goede afspraken over de instrumenten die economische dynamiek faciliteren in combinatie met vermindering van de stikstofdeposities, met name extern salderen en de gebiedsgerichte aanpak.
- ➔ Maak realistische en dus haalbare en betaalbare maatregelen met de sector. Met andere woorden, benader maatregelen vanuit kostenefficiëntie. Neem die als eerste om op korte termijn reducties te bereiken en betrek de ondernemer hierbij. Het vele overleg hierover heeft nog geen goed en uitvoerbaar pakket opgeleverd. LTO betreurt dat.

Generieke beëindigingsregeling voor veehouderijsectoren

Het kabinet trekt nu circa €1,5 miljard uit voor de opkoop van agrarische bedrijven. Onze overtuiging is dat innoveren meer stikstofreductie oplevert dan saneren. We vinden dat de beschikbare middelen beter aangewend kunnen worden voor innovaties. Dat is niet alleen beter voor de agrarische sector. Bovendien helpt innovatie om de agrosector toonaangevend in de wereld te houden en geeft bovendien een impuls aan de kennis- en maakindustrie door deze innovaties in het binnen- en buitenland te vermarkten.

- ➔ Kostenefficiënter en beter is te investeren in innovaties en maatregelen op bedrijfsniveau die tot verminderde emissies leiden. Investeren in plaats van saneren dus! Hiertoe heeft LTO opgeroepen in de [brief](#) aan de Tweede Kamer van 22 september waarin we pleiten voor het ombuigen van € 750 miljoen van opkoop naar investeringen.
- ➔ Discussie is er over de grond van bedrijven die opteren voor een regeling voor bedrijfsbeëindiging. LTO vindt dat de grond buiten de regeling moet blijven. Het is een oneigenlijk gebruik van de regeling (grondverkoop draagt niet bij aan minder emissie en depositie).

Duurzame agrofinanciering

LNV start een verkenning met banken naar duurzame agrofinanciering. Op basis van welke duurzaamheidskenmerken gaan banken in de toekomst financieren? LTO Nederland is betrokken bij het overleg met de banken. Duurzaamheidscriteria als basis voor financiering door banken moeten haalbaar en realistisch zijn.

Verduurzaming van de veehouderij kan niet los worden gezien van het verdienvermogen van de veehouders. Via enerzijds het vermarkten van de duurzaamheidsprestaties en anderszijds via stimulering van investeringen door de overheid. LTO pleit voor een gezamenlijk programma van overheid en stakeholders om te faciliteren dat primaire ondernemers hun prestaties beter kunnen vermarkten.

Gewasbescherming richting 2030

LTO heeft zich gecommitted aan het uitvoeringsprogramma toekomstvisie gewasbescherming 2030. De stip op de horizon in 2030 is bepalend voor strategische keuzes en investeringen van vandaag en morgen. Boeren en tuinders gaan dus een langjarige commitment aan en vragen in ruil daarvoor tijd, continuïteit en zekerheid. De transitieopgave die er ligt is bovendien gigantisch en vergt het uiterste van de sector op gebied van ondernemerschap, doorontwikkeling en innovatie. De financiële toezegging van de overheid van €12 miljoen voor een periode van slechts drie jaar (2020-2022) verhoudt zich hierin de verte niet toe.

- ➔ LTO vindt daarom dat de overheid ook voor de periode na 2022 financiële middelen zou moeten reserveren voor realisatie van het uitvoeringsprogramma, als blijk van langjarige commitment en ter versterking van de geloofwaardigheid van het programma

Bodem en waterkwaliteit

De uitdaging voor LNV op het vlak van bodem, waterkwaliteit en mest- en mineralen zou zich moeten beperken tot faciliteren en doelen stellen en de uitwerking en invulling meer over te laten aan de ondernemers zelf, via betrokken organisaties zoals LTO Nederland. Zo wordt gewaarborgd dat gewerkt wordt vanuit het handelingsperspectief van de agrarisch ondernemer. Aandachtspunt is de ruimte die wordt geboden (zowel beleidsmatig als financieel) vanuit de overheid. Een tweetal voorbeelden:

- ➔ De aangekondigde pilot gewasderogatie is - ondanks aankondigingen in het 6e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en het Klimaatakkoord - nog niet gestart. Wanneer kan de minister de sector helderheid geven over de start van de praktijkpilots gewasderogatie?
- ➔ Een ander punt is de aangekondigde pilot 'extra fosfaatruimte voor bodemverbeters' uit het Klimaatakkoord. Vanuit LNV en LTO Nederland ligt er een goedgekeurd projectvoorstel welke tot op de dag van vandaag nog niet is gestart vanwege het ontbreken van publieke financiering. Kan de minister helderheid geven over de publieke financiering?

Mestbeleid

LTO Nederland is kritisch op de Kamerbrief 'Contouren toekomstig mestbeleid'. Vooropgesteld mist LTO Nederland de erkenning voor de diversiteit in de sector. Met de Kamerbrief wordt ondernemers geen handelingsperspectief geboden om aan verschillende doelen te werken. Bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en biodiversiteit, en dat binnen de noodzaak van de continuïteit van de bedrijfsvoering. LTO Nederland pleit voor meer individuele verantwoordelijkheden en een systeemwijziging (forfaitair/verfijnd). Het huidige mestbeleid moet worden omgezet in integraal bodembeheer, waarin boeren en tuinders afhankelijk van hun bedrijfssituatie kunnen kiezen voor een forfaitair of verfijnd systeem. Het vakmanschap van de boer moet hierin centraal staan. Er wordt tot slot met deze Kamerbrief gekozen voor een structuurbeleid. Hiermee wordt de suggestie gewekt dat we via deze algemene aanpak de waterdoelen gaan behalen. Volgens LTO Nederland is dit niet de oplossing.

Multifunctionele landbouw

Meer dan 30% van de agrarische ondernemers is actief in enige vorm van multifunctionele landbouw. Een combinatie van landbouw en zorg, landbouw en recreatie of landbouw en korte ketens/regionale producten. De minister van LNV heeft een Platform Multifunctioneel Landbouw ingericht. LTO Nederland waardeert dit initiatief. Tevens heeft de minister van LNV meerdere malen uitgesproken dat zij de activiteiten van de Taskforce Korte Ketens ondersteunt. In de begroting van het ministerie van LNV (en ook in de organisatie) is deze waardering voor het groeiende economische belang van de multifunctionele landbouw nog niet terug te vinden. Dat werkt vervolgens door in prioritering voor onderzoek, in het GLB, in ruimtelijke ordening en in wet- en regelgeving.

- ➔ LTO Nederland vraagt om de multifunctionele landbouw explicieter terug te laten komen in de begroting van LNV (en van andere ministeries). Aansluitend hieraan de vraag:
- ➔ Hoeveel middelen uit de LNV begroting worden ingezet t.b.v. de multifunctionele landbouw?

Herstel van landschapselementen en bosbouw

Het Rijk financiert herstel van landschapselementen, boslandbouw en bosaanleg door boeren. Boeren kunnen hierin een serieuze rol spelen met hun kennis, ruimte en mogelijkheden. Het verzoek van LTO:

- ➔ Waardeer deze inspanningen ook financieel. Beloon ondernemers met een eerlijke prijs voor hun producten en alle overige inspanningen die zij leveren t.b.v. klimaat, biodiversiteit en natuur.

Het is belangrijk dat er ook aandacht is voor vergroening van de bebouwde omgeving. Blijf vergroening van de stad mogelijk maken. Zorg voor voldoende aandacht voor geschikt uitgangsmateriaal: zowel in de sortimentskeuze als in de kwaliteit van het uitgangsmateriaal: alleen dan hebben investeringen in bos en groene dorpen en steden rendement op de langere termijn.

Brexit

In 2021 is de Brexit een feit. De effecten van Brexit zijn nadelig voor het bedrijfsleven waarbij de landbouw geen uitzondering is. De Nederlandse regering moet alles in het werk stellen om chaos aan de grenzen te voorkomen. Dit vraagt om een forse inspanning van douane- en keuringsdiensten, met een maximale inzet (24/7) als de Brexit een feit is. Hiervoor moeten ook voldoende middelen in de LNV begroting beschikbaar zijn. Als het tot een Brexit met uittredingsakkoord komt, zal er sprake zijn van een overgangstermijn. Deze periode moet benut worden om duidelijke handelsafspraken met het Verenigd Koninkrijk te maken. Wat LTO Nederland betreft, is het uiteindelijke doel om ook op de lange termijn ongehinderde handel met het Verenigd Koninkrijk te blijven voeren. Daartoe is een handelsakkoord nodig tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk, zonder douanetarieven en met gelijke voedselveiligheids-, fytosanitaire en veterinaire productstandaarden.